

İşsizlik Kaygısının Turizm İşletmeciliği Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluşlarına Etkisinde Sosyal Destek Algısının Düzenleyicilik Rolü¹

Yılmaz AKGÜNDÜZ², Oğuz BİLEN³, Nazlıcan YILDIZ⁴, Aziz ERGÜN⁵, Gizem KARADEMİR⁶

Özet

Bu araştırmanın amacı turizm işletmeciliği öğrencilerinin işsizlik kaygılarının psikolojik iyi oluşlarına etkisini ve bu etkiye sosyal desteğin düzenleyici rolünün incelenmesidir. Bu kapsamda İzmir’de faaliyet gösteren kamu ve vakıf üniversitelerinde turizm işletmeciliği lisans eğitimi alan öğrencilerden anket formu aracılığıyla veri toplanmıştır. Ankette alanyazında geçerliliği ve güvenilirliği belirlenen sosyal destek algısı, işsizlik kaygısı ve psikolojik iyi oluş ölçekleri yer almaktadır. Ayrıca formda öğrencilerin sınıf, cinsiyet, yaş ve staj durumunu belirlemeye yönelik kategorik sorular bulunmaktadır. Keşfedici faktör analizi ile ölçeklerin yapısal geçerlilikleri, Cronbach alfa değerleri ile içsel güvenilirlikleri belirlenmiştir. Hipotezleri test etmek için regresyon testi, farklılıkları test etmek için t-testi ve ANOVA testleri gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları sosyal destek algısının öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarını artırdığını, işsizlik kaygılarını ise azalttığını göstermektedir. Ancak işsizlik kaygısının öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarını azaltıcı etkisinde sosyal destek algısının düzenleyicilik rolü belirlenmemiştir. Ayrıca analiz sonuçları kadın öğrencilerin sosyal destek algıları ve psikolojik iyi oluşları erkek öğrencilerden; 1. Sınıf öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeyleri 4. Sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: İşsizlik kaygısı, psikolojik iyi oluş, sosyal destek, turizm işletmeciliği öğrencileri

Jel Kodu: D23, L83

The Moderator Role of Social Support Perceived on the effect of Unemployment Anxiety on Psychological Well-Being of Tourism Management Students

Abstract

The aim of this study is to examine the moderating role of social support for unemployment anxiety on the psychological well-being of tourism management students. In this context, data was collected through a survey form from students receiving undergraduate education in tourism management at public and foundation universities operating in Izmir. The survey includes social support, unemployment anxiety, and psychological well-being scales, the validity and reliability of which have been determined in the literature. Additionally, the form includes categorical questions to determine students' class, gender, age, and internship status. Structural validity was determined by exploratory factor analysis, and internal

¹ Bu çalışma, makale ile aynı başlıklı TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında gerçekleştirilen projeden üretilmiştir (Proje Başvuru Numarası: 1919B012206907).

ATIF ÖNERİSİ (APA): Akgündüz, Y., Bilen, O., Yıldız, N., Ergün, A., Karademir, G. (2025). İşsizlik kaygısının turizm işletmeciliği öğrencilerinin psikolojik iyi oluşlarına etkisinde sosyal destek algısının düzenleyicilik rolü. *İzmir İktisat Dergisi*. 40(1). 50-68. Doi: 10.24988/ije.1452678

² Prof. Dr., DEU, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Buca / İzmir, Türkiye

EMAIL: yilmaz.akgunduz@deu.edu.tr **ORCID:** 0000-0001-8887-9280

³ Lisans Öğrencisi, DEU, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Buca / İzmir, Türkiye

EMAIL: oguz.bilen@ogr.deu.edu.tr **ORCID:** 0009-0003-4343-0588

⁴ Lisans Öğrencisi, DEU, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Buca / İzmir, Türkiye

EMAIL: nazlican.yildiz@ogr.deu.edu.tr **ORCID:** 0009-0002-0899-4196

⁵ Lisans Öğrencisi, DEU, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Buca / İzmir, Türkiye

EMAIL: aziz.ergun@ogr.deu.edu.tr **ORCID:** 0009-0001-4766-1477

⁶ Lisans Öğrencisi, DEU, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Buca / İzmir, Türkiye

EMAIL: gizem.karademir52@ogr.deu.edu.tr **ORCID:** 0009-0001-5366-1780

reliability was determined by Cronbach alpha values. Regression tests were performed to test hypotheses: t-tests and ANOVA tests were performed to test differences. Analysis results show that the perception of social support increases students' psychological well-being and reduces their unemployment anxiety. However, the moderating role of social support perception in reducing the effect of unemployment anxiety on students' psychological well-being has not been determined. Moreover, female students' social support perceptions and the psychological well-being are higher than male students'; psychological well-being levels of 1st grade students are significantly higher than those of 4th grade students.

Keywords: Unemployment anxiety, psychological well-being, social support, tourism management students

Jel Codes: D23, L83

1. GİRİŞ

Sektörün yapısal özellikleri nedeniyle turizm sektöründe işgören devir hızı oldukça yüksektir. Buna rağmen sektör çalışanlarının iş bulma sorunu sektörün büyüklüğü nedeniyle yok denecek kadar azdır. Fakat sektörün kırılabilir yapısı nedeniyle yaşanan ulusal ve uluslararası krizler sektörde daralmaya neden olabilmektedir. Özellikle ekonomik krizler, savaşlar, politik sorunlar, terör olayları ve sağlık krizleri (COVID-19 pandemisi gibi) sektördeki daralmaların en önemli nedenleri arasında yer almaktadır. Böyle bir durum kendi kariyerini turizm sektöründe planlayan turizm işletmeciliği öğrencilerinde ve sektör çalışanlarında geleceğe yönelik işsizlik kaygısı yaratabilmekte hatta sektör değiştirmeye yöneltebilmektedir (Coşkun ve Akgündüz, 2023).

Sosyal destek, yaşanan olumsuz duygu ve durumlarla baş edebilmenin en iyi yöntemleri arasında yer almaktadır. Ailesinden ve çevresinden desteklendiğini hisseden kişiler çoğu zaman olumsuz durumlardan daha az etkilenmektedir. Bu durum iş arayan ve iş bulamayan kişiler özelinde ele alındığında ise sosyal olarak desteklendiğini algılayan kişilerin işsizlik kaygıları azalabilmektedir.

İşsizlik ve işsizlik kaygısı, bireylerin kendi yeterliliklerini ve hayatı sorgulamasına neden olabilmektedir. Bu nedenle işsizlik kaygısının bireylerin mutlulukları ve psikolojik iyi oluşlarını azaltıcı bir etkisi olduğu düşünülebilir. Sektör özelinde ise sezonun kısa sürmesi, krizlere karşı hassasiyetinin oldukça yüksek olması gibi temel belirleyiciler turizm sektöründe çalışanları ve sektörde çalışmak için eğitim alan bireylerin işsizlik kaygılarını artırabilmektedir. Dolayısıyla da bu durum turizm işletmeciliği öğrencilerinin psikolojik iyi oluşlarını azaltan bir değişken olarak ele alınabilir.

Turizm sektörü krizlere diğer sektörlerden çok daha fazla duyarlıdır. Bu nedenle sektörde çalışanların ve çalışmak için eğitim alan kişilerin iş güvencesi algısı nispeten daha düşüktür. COVID-19 pandemisinde küçülen, kapanan, faaliyetlerine ara veren turizm işletmeleri de bunu doğrulamaktadır. Doğal olarak turizmde kariyer yapmak isteyen öğrencilerin işsizlik kaygısının bulunacağı ve bu kaygının genel olarak psikolojik iyi oluşlarını azaltacağı, ailesinden ve arkadaşlarından sosyal destek gören öğrencilerin bu olumsuz etkiyi daha az hissedecekleri varsayılmaktadır. Bu çalışmada turizm işletmeciliği lisans öğrencilerinin işsizlik kaygıları, sosyal destek algıları ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki incelenmiştir. Alanyazında doğrudan bu amaca yönelik gerçekleştirilmiş bir amprik araştırmanın bulunmaması nedeniyle çalışmanın alanyazındaki boşluğu doldurması beklenmektedir. Ayrıca genel olarak psikolojik iyi oluş üzerinde işsizlik kaygısının yarattığı olumsuz, sosyal desteğin yarattığı olumlu etkinin kanıtlanarak turizm işletmeleri yöneticilerine işgörenlerin motivasyonu ile ilgili yön gösterici olması beklenmektedir.

2. LİTERATÜR VE HİPOTEZ GELİŞTİRME

2.1. İşsizlik Kaygısı

Çalışmak isteyen ancak iş aramasına rağmen iş bulamayan kişiler işsiz olarak kabul edilmektedir. Mevsimlik işsizlik, yapısal işsizlik, konjonktürel ve geçici işsizlik olmak üzere farklı türleri vardır (Boone ve Kurtz, 2013). Turizm sektöründe çalışanlar turizm sezonunun kısa olması nedeniyle mevsimlik işsizlik, yaşanan krizlerin yarattığı daralmalar nedeniyle konjonktürel işsizlik, işin yapılış özelliklerinin değişmesini nedeniyle yapısal işsizlik, mezun olduktan sonra da iş bulana kadar geçici işsizlik yaşamaktadırlar.

İşsiz kalma korkusu işsizlik kaygısına neden olmaktadır (Korkmazer 2020). İşsizlik kaygısı, bireyde umutsuzluk ve çaresizlik gibi duygular oluşturmakta, özellikle gençlerin depresyon yaşamalarına ve özsaygılarında azalmaya neden olmaktadır (Özder vd. 2018:47). Gençlerin işsizlik kaygısı üniversite eğitimi aldıkları sürede başlamaktadır. Çalışmak için öğrenim gördükleri sektörde istihdamın azalması veya mezun sayısının ihtiyaç duyulandan fazla olması genel olarak öğrencileri kaygıya sürükleyebilmektedir (Özçelik Kaynak ve Öztuna, 2020). Öğrencilerin, çevrelerinde yer alan kişilerin

iş arama çabalarının sektöre ve konjonktüre özgü veya kişisel nedenlere bağlı olarak olumlu sonuçlanmaması bu kaygı düzeyinin artmasına neden olmaktadır.

Üniversite öğrencileri için mezun olduktan sonra bir işe sahip olmak sadece maddi getiri değil, statü, sosyal destek, düzen ve amaç da kazandırmaktadır. Öğrencilerin mezuniyet sonrası çalışacakları işleri ile ilgili ortaya çıkan belirsizlikler nedeniyle kaygı duymaktadırlar. İşsizlik kaygısı olarak ortaya çıkan bu durum birey üzerinde psikolojisini olumsuz etkileyecek duygulara neden olmakta hatta bireyin sağlığını kaybetmesine yol açmaktadır. Yapılan araştırmalar öğrencilerin işsizlik kaygısı olduğunu doğrulamaktadır. Dursun ve Aytaç (2009) iş deneyimi ile sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğunu belirlemiştir. Şahin Kutlu vd. (2019) İİBF öğrencilerinin işsizlik kaygısı yaşadıklarını tespit etmiştir. Menevşe ve Şeker (2020) beden eğitimi bölümü öğrencilerinin gelecekte çalışmak istedikleri sektörün daraldığını gördüklerini ve bu nedenle işsizlik kaygısı taşıdıklarını belirlemiştir. Özçelik Kaynak ve Öztuna (2020) sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin işsizlik kaygılarını ve umutsuzluklarını incelediklerinde bölüme istemeyerek gelenlerin isteyerek gelenlere göre işsizlik kaygılarının ve umutsuzluk düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Surat ve Ceran (2020) Fen-Edebiyat Fakültesi son sınıf öğrencilerinin bölümlere, cinsiyete, yerleşim yerlerine ve genel not ortalamasına göre işsizlik kaygısının farklılaştığını belirlemiştir.

2.2. Psikolojik İyi Oluş

Psikolojik iyi oluş, kişinin zevk, yaşam doyumu ve amaç duygusu gibi psikolojik durumlara ilişkin öznel deneyimini ifade etmektedir (Ryff ve Keyes, 1995). Alanyazında psikolojik iyi oluş hedonizm ve tam işlev yapma bakış açılarıyla ele alınmaktadır. Hedonizm (hazcılık) iyi oluşta mutluluğu esas temel alınırken (Kahneman vd., 1999), tam işlev yapma bakış açısında ise iyi olmanın mutluluktan daha fazlasını içerdiğini ileri sürerek bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine odaklanmaktadır (Ryan ve Deci, 2001).

Psikolojik iyi oluş otonomi, olumlu ilişkiler ve duygular, düşük düzeyde olumsuz ilişkiler, yaşam amacı, yaşam tatmini ve kişisel gelişme gibi temel unsurları içerir. Zihinsel olarak da bireylerin potansiyelini gerçekleştirmelerini, iş verimliliğini arttırmalarını ve stresle baş etmelerini sağlar (Diener vd., 1999). Bu unsurlar birbiri ile bağlantılıdır ve genel tatmini, mutluluğu ve refahı arttırmak için etkileşim halindedirler (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000). Ayrıca psikolojik iyi oluş, depresyon ve öfke ile olumsuz ilişkilidir. Bireylerin geleceğe ilgili endişeleri özellikle üniversite yıllarında oluşmaktadır (Sarı ve Çakır, 2016:224). Özellikle mezuniyet sonrasında iş bulma sürecindeki belirsizlikler kaygıların artmasına neden olmaktadır. Alanyazında psikolojik iyi oluş ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen sınırlı da olsa alan araştırması (Çetinceli ve Tüzün, 2022) bulunmaktadır.

2.3. Sosyal Destek

Sosyal destek, bireyin çevresinde yer alan kişilerden sağladığı sosyal ve psikolojik destek olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 1997:81). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek düzeyleri anksiyete, kaygı ve stresle başa çıkmalarını ve akademik başarılarını etkilemektedir (Şahin Baltacı vd., 2012:26). Üniversite öğrencileri örneğinde algılanan sosyal desteğin iyi oluşu arttırıcı etkisi uluslararası alanyazında Wang ve Sound (2008), Chao (2011) ve Almagia (2012) tarafından; ulusal alanyazında Gençöz ve Özlale (2004), Doğan (2006), Malkoç ve Yalçın (2015), Özden ve Berk (2016), Aydın vd. (2017), Toker ve Kalıpçı (2018) tarafından yapılan araştırmalarda incelenmiştir.

Sosyal desteğin öğrencilerin ve çocukların psikolojik iyi oluşları üzerinde olumlu etkisine ışık tutan birçok çalışma vardır (Gülaçtı, 2010; Chu vd., 2010; Bender vd., 2019; Cobo-Rendon vd., 2020). Bu araştırmalar çocuklar için aile desteğinin, yetişkinler için ise sevgili/eş, arkadaş ve aile desteğinin psikolojik iyi oluşu arttırdığını göstermektedirler. Sosyal desteğin düşük olması ise daha yüksek

depresyona, kaygıya yol açmaktadır (Acoba, 2024). Bu nedenle sosyal bir varlık olan insanların sosyal destek almaları olumsuz duygu ve düşüncelerin azalmasına, olumlu duygu ve düşüncelerin artmasına katkıda bulunmaktadır.

2.4. Hipotez Geliştirme

Bu araştırmada turizm işletmeciliği lisans öğrencilerine odaklanılmaktadır. Bunun temel nedeni turizm sektörünün, hizmet endüstrisinin en önemli sektörlerinden biri olmasına rağmen bu alanda eğitim veren kurumlara yönelik öğrenci talebinin giderek düşmesidir. Ayrıca COVID-19 pandemisi halen turizm öğrenimi gören öğrencilerin geleceğe yönelik kaygı ve endişelerini daha da artırmıştır (Demirdelen Alrawadieh, 2021). Birçok ülke, ekonomi üzerindeki yıkıcı etkilerine rağmen COVID-19 vaka sayılarını azaltmak için sınırların kapatılması, seyahat kısıtlamaları ve karantina uygulamaları gibi tedbirler almıştır (Bedford ve diğerleri, 2020). Söz konusu salgın hastalığın yayılım gücünü azaltmak amacıyla alınan bu tedbirlerden etkilenen sektörlerin başında turizm sektörü gelmektedir (Gössling vd., 2020; Centeno ve Marquez, 2020).

COVID-19 öncesinde Türkiye, büyüyen turizm pazarından önemli bir pay almıştır. 2018 yılında 29.512.926 bin \$ gelir elde etmiş ve 35.571.419 turiste ev sahipliği yapmıştır. 2019 yılında turizm geliri 34.520.332 bin \$ olmuş, 40.719.786 turiste ev sahipliği yapmıştır. COVID-19'un olumsuz etkisine bağlı olarak 2020 yılında turizm geliri 2019 yılına göre %61,9 azalarak 14 milyar 817 milyon 273 bin \$ olmuş; 2021 yılında COVID-19'un etkisinin azalmasıyla 30 milyar 173 milyon 587 bin \$; 2022 yılında 46 milyar 477 milyon 870 bin \$ ve 2023 yılında 54 milyar 315 milyon 542 bin \$ gerçekleşmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2024). Bu dalgalanmaların turizm sektöründe çalışmak için eğitim alan öğrencilerde neden olduğu belirsizlik nedeniyle sektörün geleceğine yönelik olumsuz düşüncelere sahip olmalarına yol açtığı söylenebilir. Ayrıca istihdamın %55,3'ünün hizmet sektöründe yer aldığı Türkiye'de 2021 yılında genç nüfusta işsizlik oranının %22,6 olarak gerçekleşmesinin de (Türkiye İstatistik Kurumu, 2022) turizm işletmeciliği lisans öğrencilerinin işsizlik kaygılarını artırdığı düşünülebilir.

Sosyal Destek Teorisi, bireylerin stresli ve zor zamanlarında sosyal ilişkilerinin ve bağlantılarının bireylere nasıl destek olduğunu açıklamaktadır (Kossek vd., 2011). Bu teori, bireylerin iyi oluşlarına sosyal desteğin önemli bir etkisi olduğunu, sosyal destek alan bireylerin psikolojik iyi oluşlarının nispeten daha yüksek olduğunu iddia etmektedir. Sosyal destek aile, arkadaşlar ve sivil toplum örgütlerinden sağlanabilmektedir (Carlson ve Perrew, 1999). Aynı zamanda teori, sosyal destek sağlayan bireylerin zorluklarla daha güçlü olarak baş edebildiklerini ve psikolojik olarak dayanıklılığının daha yüksek olduğunu ileri sürmektedir (Xie vd., 2024).

Kaygı stresi, stres kaygıyı artırmaktadır. Kaygının artmasına bağlı olarak bireylerin psikolojik iyi oluşları azalmaktadır (Tunç, 2020). Bu araştırma kapsamında incelenen işsizlik kaygısı da bireylerin psikolojik iyi oluşu üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olmasına rağmen bireylerin algıladığı sosyal destek psikolojik iyi oluşlarını artırmaktadır (Aw vd., 2023; Poudel vd., 2020; Turner, 1981; Yıldırım vd. 2023).

Yapılan açıklamalar, alanyazında yer alan çalışmalar ve Sosyal Destek Teorisine bağlı olarak turizm işletmeciliği lisans öğrencilerinin işsizlik kaygılarının psikolojik iyi oluşlarını azaltıcı yönde etkileyeceği ve bu etkide sosyal destek algısının düzenleyicilik rolü olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayımlara bağlı olarak araştırmanın hipotezleri şu şekilde oluşturulmuştur:

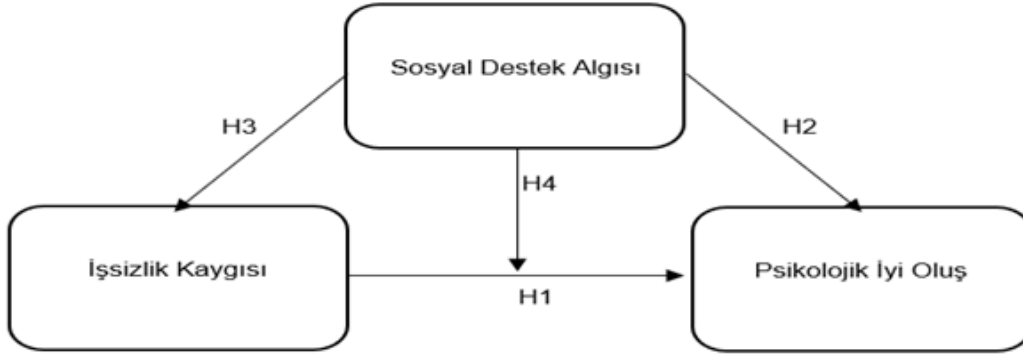
Hipotez 1. Öğrencilerin işsizlik kaygıları psikolojik iyi oluşlarını olumsuz olarak etkiler.

Hipotez 2. Öğrencilerin sosyal destek algıları, psikolojik oluşlarını olumlu olarak etkiler.

Hipotez 3. Öğrencilerin sosyal destek algıları, işsizlik kaygılarını olumsuz olarak etkiler.

Hipotez 4. Öğrencilerin işsizlik kaygılarının psikolojik iyi oluşları üzerindeki olumsuz etkisinde sosyal destek algılarının düzenleyicilik etkisi vardır. Bu etki işsizlik kaygısının psikolojik iyi oluş üzerindeki olumsuz etkisini azaltmaktadır.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Üniversite öğrencilerinin çoğu staj yaptıklarında sektörle ilk defa temas kurmaktadır. Bu nedenle staj öncesindeki sektöre ilişkin düşünceleri stajda yaşadıkları ile farklılaşabilmektedir. Ayrıca sınıf düzeylerine bağlı olarak sektöre ilişkin daha gerçekçi değerlendirmeler yapabilmektedirler. Bu nedenle araştırma kapsamında turizm işletmeciliği lisans öğrencilerinin işsizlik kaygıları ve psikolojik iyi oluşlarının sınıf düzeylerine, cinsiyetlerine ve staj yapma/yapmama durumlarına bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla araştırma soruları oluşturulmuştur.

Araştırma sorusu 1. İşsizlik kaygısı cinsiyete, sınıf düzeyine ve staj durumuna göre farklılık göstermekte midir?

Araştırma sorusu 2. Psikolojik iyi oluş cinsiyeti, sınıf düzeyine ve staj durumuna göre farklılık göstermekte midir?

Araştırma sorusu 3. Sosyal destek algısı cinsiyete, sınıf düzeyine ve staj durumuna göre farklılık göstermekte midir?

3. YÖNTEM

Bu araştırmanın evrenini Türkiye’de bulunan kamu üniversitelerinde turizm işletmeciliği lisans eğitimi alan öğrenciler oluşturmaktadır. YÖK Atlas’a (2021) göre 49 fakülte ve 7 yüksekokul bünyesinde turizm işletmeciliği lisans eğitimi verilmektedir. Ulaşılabilirlik göz önünde bulundurularak alan araştırması İzmir’de bulunan kamu üniversitelerinde turizm işletmeciliği lisans eğitimi alan öğrenciler ile sınırlandırılmıştır. İzmir’de 3 kamu üniversitesinde, 4 fakülte ve 1 yüksekokul bünyesinde turizm işletmeciliği lisans eğitimi verilmektedir. 2021-2022 öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve İzmir Katip Çelebi Üniversitesi’nde turizm işletmeciliği lisans öğrenimi gören toplam 1450 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Evren büyüklüğünün belirli olması nedeniyle $p=0,50$ $q=0,50$ $t=1,96$ $d=0,05$ olarak kabul edilerek örneklem büyüklüğü 304 olarak hesaplanmıştır. Sınıf düzeyleri dikkate alınarak tabakalar oluşturulmuş olup, her bir sınıftan en az 80 öğrenciye ulaşılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada nicel veri toplama araçlarından anket yönteminden yararlanılarak veriler toplanmıştır. Bu kapsamda dört bölümden oluşan bir anket formu hazırlanmıştır. Anket formunun ilk bölümünde katılımcı öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi ve staj durumunu belirlemeye yönelik kategorik ve açık uçlu sorular yer almaktadır. İkinci bölümünde öğrencilerin işsizlik kaygılarını belirlemek amacıyla Karcıoğlu ve Balkaya (2018) tarafından geliştirilen 4 boyut ve 26 maddeden oluşan İşsizlik Kaygısı Ölçeği yer almaktadır. Üçüncü bölümünde öğrencilerin sosyal destek algılarını belirlemek için Eker vd. (2001) tarafından geliştirilen Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği yer

almaktadır. Ölçek üç boyuttan ve 12 maddeden oluşmaktadır. Anket formunun son bölümünde Diener vd. (2009) tarafından geliştirilen tek boyut ve 8 maddeden oluşan Psikolojik İyi Oluş Ölçeği yer almaktadır. Ölçek Türkçeye Telef (2013) tarafından uyarlanmıştır. Alan araştırması ile ilgili olarak DEU Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 22.03.2022 tarih ve 34 sayılı kararı ile Etik Kurul İzni alınmıştır.

Verilerin analizi için IBM SPSS 23 kullanılmıştır. Araştırmanın H1-H4 için hiyerarşik regresyon analizi gerçekleştirilecektir. Bu analizde işsizlik kaygısı bağımsız değişken, psikolojik iyi oluş bağımlı değişken ve sosyal destek algısı düzenleyici değişken olarak analize dahil edilecektir. Son olarak cinsiyete ve staj yapma durumuna ilişkin araştırma sorularına cevap bulmak için t-testi ve sınıf düzeylerine ilişkin araştırma sorularına cevap bulmak için tek yönlü Anova testi gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmaya İzmir'de bulunan kamu üniversitelerinin turizm işletmeciliği bölümünde lisans eğitimi alan 418 öğrenci katılmıştır. Katılanların %51'i (218) kadın, %36'sı 1. Sınıf öğrencisi, %63'ü 21 yaş ve altındadır. Ayrıca katılımcı öğrencilerin %77'si henüz staj yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Değişken	Kategori	n	%	Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	218	51	Yaş	18	37	9
	Erkek	210	49		19	67	17
Sınıf Seviyesi	1. Sınıf	153	36	20	78	20	
	2. Sınıf	96	23	21	66	17	
	3. Sınıf	93	22	22	71	18	
	4. Sınıf	85	20	23	46	11	
Staj durumu	Staj Yaptı	98	23	24 ve üzeri	34	8	
	Staj Yapmadı	328	77				

Öncelikle ölçek maddelerinin parametrik testler için gerekli olan normal dağılım koşulunu sağlayıp sağlamadığı skewness ve kurtosis değerlerine bağlı olarak yorumlanmıştır. Sosyal destek ölçeğinin maddelerine ilişkin skewness değerleri -1.486 ile -.637 arasında, kurtosis değerleri ise -1,464 ile 0,103 arasında değişmektedir. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin maddelerine ilişkin skewness değerleri -0,987 ile -0,342 arasında, kurtosis değerleri ise 0,870 ile 0,017 arasında değişmektedir. İşsizlik kaygısı ölçeğinin maddelerine ilişkin skewness değerleri 0,417 ile 0,001 arasında, kurtosis değerleri ise -1,215 ile -0,709 arasında değişmektedir. +1,5 ile -1,5 arasındaki skewness ve kurtosis değerlerinin normal dağılımı karşıladığı (Tabachnick ve Fidell, 2013) varsayımına bağlı olarak maddelerin normal dağılıma sahip olduğu kabul edilmiştir.

Ölçeklerin Geçerlilik ve Güvenirlik Analizleri

Anket formunda yer alan ölçme araçlarının geçerlilikleri keşfedici faktör analizi (EFA) ile belirlenmiştir. Bu analizde her bir boyutun en az üç maddeden oluşması, faktör yüklerinin 0,40'ın üzerinde olması, birden fazla boyuta yük veren maddeler için maddeler arasında 0,10'ün üzerinde yük farkı olması ve faktör öz değerlerinin 1'in üzerinde olması koşulu aranacaktır. Geçerli yapıların güvenirlilikleri alpha değerlerine bağlı olarak yorumlanmış olup, eşik değer 0,70 olarak kabul edilmiştir (Hair vd., 2010).

Araştırmada üç ölçekten yararlanılmıştır. Sosyal destek ölçeğine ilişkin geçerlilik ve güvenirlilik bulguları Tablo 2'de özetlenmiştir. İlk yapılan faktör analizinde ölçeğin orijinalinde olduğu gibi 12 madde üç faktör altında toplanmış olmasına rağmen ilk faktörün güvenilir olmadığı (Özel Biri Faktörü) belirlendiği için analizden çıkartılarak analiz tekrar edilmiştir. 8 madde ile tekrar edilen EFA sonucunda iki faktör ortaya çıkmıştır. KMO değeri 0.883 ve Barlett test değeri anlamlı olarak belirlendiği için faktör analizi yorumlanmıştır. İki faktörün toplam açıkladığı Varyans %70, genel

ortalaması ise 3,998 olarak belirlenmiştir. İlk faktörün açıkladığı Varyans %35, ortalaması 3,957 olarak belirlenmiştir. İkinci faktörün açıkladığı varyans %35 ve ortalaması 4,025 olarak belirlenmiştir. Genel güvenilirlik ve faktörlere ilişkin güvenilirlik değerleri 0,85'in üzerindedir. Bu bulgulara bağlı olarak sosyal destek ölçeğinin 8 maddeden oluşan yapısı geçerli ve güvenilir olarak kabul edilmiştir.

Tablo 2: Sosyal Destek Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlik Sonuçları

Sosyal Destek Algısı	Faktör Yüğü	Özdeğeri	AVE	Ortalama	Alfa
Arkadaş Desteği		2,813	35,166	3,957	0,857
İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.	0,858				
Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.	0,835				
Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.	0,743				
Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.	0,726				
Aile Desteği		2,809	35,110	4,025	0,856
Kararlarımı vermede ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.	0,824				
İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden (örneğin, annemden, babamdan, eşimden, çocuklarımdan, kardeşlerimden) alırım.	0,808				
Sorunlarımı ailemle (örneğin, annemle, babamla, eşimle, çocuklarımla, kardeşlerimle) konuşabilirim.	0,785				
Ailem (örneğin, annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.	0,749				
KMO= 0,883 Barlett= 16288,110 p<0,01 Toplam Açıklanan Varyans= %70,276 F=9.679					
Genel Güvenirlik= 0,887 Genel Ortalama=3,998					

Araştırmada yararlanılan diğer ölçek psikolojik iyi oluş ölçeğidir. Ölçekte yer alan 2 maddenin eşkökenlilik değeri 0,50'in altında olduğu için analizden çıkartılmıştır. Tekrar edilen EFA'da altı madde tek faktör altında toplanmış olup KMO değeri 0,852 ve Barlett testi değeri anlamlı olarak belirlenmiştir. Açıklanan varyans yaklaşık %55 olarak, ortalama 3,637 ve güvenilirlik değeri 0,833 olarak tespit edilmiştir. Hair vd.'nin (2010) keşfedici faktör analizi varsayımlarına bağlı olarak psikolojik iyi oluş ölçeğinin altı maddeden oluşan tek faktörlü yapısı geçerli ve güvenilir olarak kabul edilmiştir.

Tablo 3: Psikolojik İyi Oluş Geçerlilik ve Güvenirlik Sonuçları

	Faktör Yüğü	Özdeğeri	AVE	Ortalama	Alfa
Psikolojik İyi Oluş		3,275	54,577	3,637	0,833
Amaçlı ve anlamlı bir yaşam sürdürüyorum.	0,800				
Ben iyi bir insanım ve iyi bir hayat yaşıyorum.	0,759				
Sosyal ilişkilerim destekleyici ve tatmin edicidir.	0,728				
Geleceğim hakkında iyimserim.	0,727				
Günlük aktivitelereime bağlı ve ilgiliyim.	0,714				
Benim için önemli olan etkinliklerde yetenekli ve yeterliyim.	0,700				
KMO= 0,852 Barlett= 829,021 p<0,01 F=12.877					

Araştırmada yararlanılan üçüncü ölçek işsizlik kaygısı ölçeğidir. Orijinalinde 24 maddeden oluşan ölçeğe uygulanan ilk faktör analizinde 2 maddenin eşkökenlilik değeri 0,50'nin altında olduğu için, 1 madde ise tek bir faktör olarak ortaya çıktığı için analizden çıkartılmıştır. 21 maddeye ilişkin faktör

analizinde 4 faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır (Tablo 4). Ölçeğin KMO değeri 0,926 olarak Barlett testi değeri anlamlı olarak belirlendiği için faktör analizi yorumlanmıştır. Faktörlere ilişkin açıklanan Varyans sırasıyla %17, %15, %13 ve %13 olarak belirlenmiş olup, toplam açıklanan varyans yaklaşık %59'dur. Faktörlere ilişkin güvenilirlik değerleri 0,762 ile 0,871 arasında değişiklik göstermektedir. Bu bulgulara bağlı olarak işsizlik kaygısı ölçeği geçerli ve güvenilir olarak kabul edilmiş ve hipotez testlerine geçilmiştir.

Tablo 4: İşsizlik Kaygısı Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlik Sonuçları

İşsizlik Kaygısı	Faktör Yüğü	Özdeğeri	AVE	Ortalama	Alfa
Kişisel Karamsarlık ve Öz güven Eksikliği		3,700	17,619	3,027	0,871
İleride çalışmak istediğim sektörün gittikçe daraldığını görüyorum.	0,741				
Okuduğum bölümle ilgili iş olanaklarının yeterli olduğunu düşünmüyorum.	0,687				
Türkiye'de mezun olacağım bölümle ilgili iş olanakları kısıtlıdır.	0,681				
Yeni mezun arkadaşlarımın işsiz kalması bana da işsiz kalabileceğimi düşündürmektedir.	0,653				
Çalışmak istediğim meslekte işgücü ihtiyacının azalması beni korkutuyor.	0,636				
Yakın çevremizin mezun olduktan sonra iş bulamama durumları bana da gelecekte iş bulamayacağımı düşündürmektedir.	0,628				
KPSS, YDS, ALES gibi sınavlara girmem veya formasyon almam bir işe girebilmemin ya da işsizlik hayatımın ilk adımdır.	0,436				
Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği		3,237	15,415	2,844	0,802
Kendimi nitelikli bir işgücü olarak göremiyorum.	0,770				
Kendimi gelecekte çalışmak istediğim alanla ilgili bilgi ve beceri sahibi olarak göremiyorum.	0,704				
Sahip olduğum nitelikler ve almakta olduğum eğitim iyi yerlere gelebilmem için yeterli değildir.	0,680				
Aldığım eğitim gelecekte sahip olabileceğim meslekler için yetersiz kalabilir.	0,563				
İyi bir işim olması için sanırım lisansüstü eğitim almam gerekecek.	0,492				
Ekonomideki İstihdam Zorlukları		2,717	12,936	3,206	0,791
Gelecekteki iş hayatımın ve meslek sahibi olmanın oldukça belirsiz bir durum olduğunu düşünüyorum.	0,773				
Yakın gelecekte içinde bulunacağım işgücü piyasasında durumum belirsizdir.	0,753				
Eğitimim sonrası hayatımın daha sıkıntılı olacağını düşünüyorum.	0,612				
Hayattan beklediğim şeylere kavuşabileceğimi düşünmüyorum.	0,556				
Ülkemizde istihdam olanaklarının eğitimli gençler için az olması iş bulamayacağımı düşündürmektedir.	0,482				
Çevresel ve Sosyal Baskı		2,696	12,838	3,072	0,762
Mezuniyetimden sonraki 3 yıl içinde iş bulamam benim için bir travmadır.	0,760				
Yakın arkadaşlarımın yaşadığı işsizlik kaygısı beni de etkilemektedir.	0,653				
İşsiz kalırsam çevreme karşı itibarımı yitireceğimden ve gittikçe içime kapanmaya başlayacağımdan endişe ediyorum.	0,649				
Yakın çevremdeki insanların üniversiteyi bitirdikten sonra işsiz kalmaları neden okuduğumu sorgulatmakta, nasılsa iş yok düşüncesiyle okulu bırakmayı düşünüyorum.	0,494				
KMO= 0,926 Barlett= 3772,861 p<0,01 Toplam Açıklanan Varyans= %58,808 F=24.005					
Genel Güvenirlik= 0,924 Genel Ortalama=3,025					

Korelasyon Analizi

Değişkenlere ait ilişki değerleri Tablo 5'te gösterilmektedir. İşsizlik kaygısının psikolojik iyi oluş ile ($r=-0,206$ $p<0,05$) düşük düzeyde negatif bir ilişkisi olmasına rağmen sosyal destek ile ($p>0,05$) arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir. Katılımcıların psikolojik iyi oluşları, sosyal destek algısı ile ($r=0,563$ $p<0,01$) orta düzeyde pozitif ve anlamlı ilişkilidir.

Tablo 5: Korelasyon Analizi

Değişken	Ortalama	St. Sapma	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 İşsizlik Kaygısı	3,0366	0,79185	1								
2 PİO	3,6351	0,83024	-0,206**	1							
3 Sosyal Destek	3,9842	0,85062	-0,060	0,563**	1						
4 Aile Desteği	3,9509	0,92981	-0,080	0,491**	0,889**	1					
5 Arkadaş Desteği	4,0175	0,97297	-0,032	0,516**	0,898**	0,598**	1				
6 Kişisel Karamsarlık ve Öz güven Eksikliği	3,0278	0,92775	0,896**	-0,181**	-0,096*	-0,142**	-0,035	1	**		
7 Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	2,8465	0,90668	0,821**	-0,155**	-0,083	-0,092	-0,060	0,642**	1		
8 Ekonomideki İstihdam Zorlukları	3,2050	0,90482	0,813**	-0,160**	0,081	0,064	0,078	0,611**	0,578**	1	
9 Çevresel ve Sosyal Baskı	3,0785	1,03973	0,817**	-0,193**	-0,090	-0,070	-0,092	0,657**	0,563**	0,575**	1

** $p<0.01$ * $p<0.05$

Araştırmanın H1, H2 ve H4'üncü test etmek için üç aşamalı hiyerarşik regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada işsizlik kaygısı modele dahil edilmiştir. İşsizlik kaygısının katılımcıların psikolojik iyi oluşlarının olumsuz olarak etkilediği ($\beta=-0,215$ $p<0,01$) belirlenmiştir. Buna bağlı olarak H1 kabul edilmiştir. İşsizlik kaygısının bağımsız değişken olarak yer aldığı model öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarının %4'ünü açıklamaktadır. Analizin ikinci aşamasında modele sosyal destek algısı bağımsız değişken olarak eklenmiştir. Sosyal destek algısı öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarını güçlendirmektedir ($\beta=-0,537$ $p<0,01$). Buna bağlı olarak H2 kabul edilmiştir. İşsizlik kaygısının ve sosyal destek algısının yer aldığı Model 2 katılımcıların psikolojik iyi oluşunun %34,5'ini açıklamaktadır. Analizin son aşamasında düzenleyicilik etkisini belirleyebilmek için modele sosyal destek algısı ve işsizlik kaygısının etkileşimi dahil edilmiştir. Model 3'te yer alan işsizlik kaygısı, sosyal destek ve bu değişkenlerin etkileşimi birlikte öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarının %34,6'sını açıklamaktadır. Modele dahil edilen sosyal destek algısı*işsizlik kaygısı etkileşiminin psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı bir etkisinin olmaması nedeniyle H4 reddedilmiştir.

Tablo 6: İşsizlik Kaygısı ve Sosyal Desteğin Psikolojik İyi Oluş Üzerindeki Etkisine İlişkin Regresyon Analizi

Model		Standardize Edilmemiş		Standardize Edilmiş		Anlamlılık
		β	St. Hata	β	t	
1	(Sabit)	4,286	0,156		27,476	0,001
	İşsizlik Kaygısı	-0,215	0,050	-0,206	-4,329	0,001
2	(Sabit)	2,040	0,206		9,903	0,001
	İşsizlik Kaygısı	-0,180	0,041	-0,172	-4,373	0,001
3	Sosyal Destek	0,537	0,038	0,551	14,001	0,001
	(Sabit)	2,416	0,543		4,452	0,001
	İşsizlik Kaygısı	-0,305	0,171	-0,291	-1,781	0,076
	Sosyal Destek	0,442	0,132	0,454	3,339	0,001
	SD*İK	0,032	0,042	0,152	0,750	0,453

Model 1 $R=0,206$ $R^2=0,042$ $\Delta R^2=0,040$ $F= 18.741$ $p<0,01$ R^2 Değişme=0,042

Model 2 $R=0,587$ $R^2=0,345$ $\Delta R^2=0,345$ $F= 111.691$ $p<0,01$ R^2 Değişme =0,303

Model 3 $R=0,588$ $R^2=0,346$ $\Delta R^2=0,341$ $F= 74.571$ $p<0,01$ R^2 Değişme =0,001

Durbin Watson=1,836 SD*İK = Sosyal Destek ve İşsizlik Kaygısı Etkileşimi

Araştırmada öğrencilerin sosyal destek algılarının işsizlik kaygılarını azaltacağına yönelik önerilen H3 test etmek için basit regresyon analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 7). Ancak regresyon modeli anlamlı olmadığı için H3 reddedilmiştir.

Tablo 7: Sosyal Destek Algısının İşsizlik Kaygısı Üzerindeki Etkisine İlişkin Regresyon Analizi

Model	Standardize Edilmemiş		Standardize Edilmiş		t	Sig.
	β	St. Hata	β			
1 (Sabit)	3,261	0,184			17,766	0,000
Sosyal Destek	-0,056	0,045	-0,060		-1,249	0,212

a. Bağımlı Değişken: İşsizlik Kaygısı

Model 1 R=0,06 R²=0,004 Δ R²=0,001 F= 1.560 p>0,05

Araştırma sorularına cevap verebilmek için farklılık testleri yapılmıştır. Cinsiyet ve staj durumuna göre işsizlik kaygısı, sosyal destek algısı ve psikolojik iyi oluşun farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla 6 adet t-testi gerçekleştirilmiştir. T-testi sonuçlarına göre kadınların psikolojik iyi oluş düzeyleri ve sosyal destek algıları erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir (Tablo 8). Öğrencilerin staj durumuna göre sosyal destek, işsizlik kaygısı ve psikolojik iyi oluşları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 8: T-Testi Sonuçları

	Değişken	N	Ortalama	St. Sapma	df
Psikolojik İyi Oluş	Kadın	218	3,7552	0,81052	426
	Erkek	210	3,5105	0,83400	424,152
Sosyal Destek	Kadın	218	4,0778	0,77741	426
	Erkek	210	3,8871	0,91222	410,310

Sınıf seviyesine göre sosyal destek, işsizlik kaygısı ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yön ANOVA testleri gerçekleştirilmiştir. Anlamlı farklılık olduğu belirlenen grupları belirlemek için Tukey HSD testi değerleri esas alınmıştır. Yapılan analizlerde sosyal destek algısı ve işsizlik kaygısının öğrencilerin sınıf seviyelerine göre anlamlı farklılık göstermediği; psikolojik iyi oluşun staj durumuna göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Tukey testine göre 1. Sınıf ile 4. Sınıf öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Diğer bir ifadeyle 1. Sınıf öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeyleri 4. Sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 9: Staj Durumuna Göre Psikolojik İyi Oluşlar Arasındaki Farklılık Testi

Değişken	Sınıf Seviyesi	N	Ortalama	s.s.	F	p
Psikolojik İyi Oluş	1. Sınıf	153	3,7978	0,78847	3.207	0,023
	2. Sınıf	96	3,5590	0,86484		
	3. Sınıf	93	3,5746	0,83121		
	4. Sınıf	85	3,4980	0,83511		

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Turizm sektörü çalışanlarının en önemli sorunlarından birisi iş güvencesizliğidir. Sektör yakın ve uzak çevresinden pek çok faktör turizm işletmeleri, dolayısıyla sektör çalışanları, için bir tehdit oluşturabilmektedir. Böyle bir durumla karşılaşma olasılığı veya çalışanların örgüt içindeki çeşitli nedenlerle işsiz kalma olasılıkları işsizlik kaygılarını arttırmaktadır. Bu durumun çalışanlar üzerinde çeşitli psikolojik ve sosyolojik etkileri olmaktadır. Turizm sektöründe çalışmak için eğitim alan

turizm işletmeciliği bölümü öğrencileri örnekleminde yapılan bu araştırmanın bulguları işsizlik kaygısının psikolojik iyi oluşlarını azalttığını göstermektedir. Alanyazında da işsizlik kaygısının olumsuz etkilerini belirleyen çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Özellikle depresyon ve stres (Ergül, 2019), gelecek kaygısı (Zengin ve Boran, 2019), yabancılaşma (Kaya, 2022) ile işsizlik kaygısı arasında olumlu ilişki olduğu belirlenmiştir. Fakat alanyazında işsizlik kaygısının psikolojik iyi oluş ile ilişkisine ilişkin bir araştırmanın olmaması bu araştırmanın orijinalliğini arttırmaktadır.

Öğrencilerin işsizlik kaygılarının psikolojik iyi oluşları üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak için öğrencilere farklı iş ve sektörlerle aktarılabilen yabancı dil, dijitalleşme, liderlik, zaman yönetimi ve iletişim becerisi gibi yetkinliklerin kazandırılması yararlı olabilir. Ayrıca hem ulusal hem de uluslararası alanda turizm sektörünün çalışmak için yetişmiş insan kaynağına olan ihtiyacın zaman zaman azalsa da genel olarak diğer sektörlerden daha yüksek olduğu öğrencilere kanıtlarıyla sunulabilir. Mezun olduktan sonra iş bulamamalarının kendilerini yıldırmaması gerektiği ve iş aramaya devam etmelerinin önemine vurgu yapılabilir. Öğrencilik döneminde staj ve part-time iş fırsatlarını değerlendirmelerini, kendilerine sosyal bir ağ kurmaları durumunda iş bulmalarında avantajlı hale gelecekleri belirtilmelidir. Böylelikle işsizlik kaygısının azaltılması ve psikolojik iyi oluşları üzerindeki olumsuz etkisinin minimize edilmesi mümkün olacaktır.

Sevme-sevilme, ait olma, saygı görme sosyal bir canlı olan insanlar için ihtiyaçtır. Aile üyeleri ve arkadaşları gibi değer verdiği insanların kendisini sevdiğine ve saygı duyduğuna inanan bireylerin sosyal destek algısı yüksektir. İşsiz kaldığında/iş bulamadığında çevresindeki insanların yapacağı olumsuz değerlendirme ve yorumlar bireylerin işsizlik kaygısının şiddetlenmesine neden olabilir. Ancak işsiz kalmasının sosyal çevresinde olumsuz olarak değerlendirilmeyeceğine, hatta çevresindeki kişilerin böyle bir durumda kendisine daha fazla destek olacağına inanan kişiler nispeten daha düşük düzeyde işsizlik kaygısı hissetmektedirler. Bu araştırmanın bulguları da sosyal destek algısının psikolojik iyi oluşu arttırdığını göstermektedir. Alanyazında da sosyal desteğin insanlar üzerinde olumlu etkilerinin olduğu farklı değişkenlerle incelenerek kanıtlanmıştır. Mevcut araştırmalar sosyal desteğin kariyer stresi (Bilgiz Öztürk ve Doğanülkü, 2023), tükenmişlik (Stanley ve Sebastine, 2023), algılanan belirsizlik ve duygusal tükenmişlik (Usman vd., 2021) ile negatif ilişkili olduğunu göstermektedir. Araştırmaların da kanıtladığı gibi sosyal destek bireylerin psikolojik iyi oluş gibi olumlu duygu ve düşünceleri arttırmaktadır. Bu nedenle sosyal destek algısı önemli bir psikolojik girdi olarak ele alınmalıdır. Toplumsal olarak değerlendirildiğinde bireylerin aileleri, arkadaşları ve çevresindeki diğer insanlar tarafından destelenmelerini olumlu duygularının güçlenmesini sağlamaktadır.

Araştırma sonuçları sosyal destek algısının işsizlik kaygısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Alanyazında sosyal desteğin psikolojik yıldıрма (Kara ve Kaya, 2021), performans (Kanbur vd., 2017), dışlanma (Halis ve Demirel, 2016), presenteizm (Sönmez, 2021), stres (Çetinkaya ve Korkmaz, 2019) ve personel güçlendirme (Doğan ve Oğuzhan, 2020) üzerinde etkisi olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmalara bağlı olarak sosyal desteğin çalışanlar üzerinde etkisinin önemli olduğu söylenebilir. Ancak turizm işletmeciliği lisans öğrencileri örnekleminde yapılan bu araştırmada sosyal desteğin beklenenin aksine işsizlik kaygısı üzerinde olumlu/olumsuz anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bu durumu verinin toplandığı COVID-19 pandemisi sonrası dönemdeki turizm sektörünün küçülen yapısı ile açıklamak gerekmektedir. Sektörde yaşanan olumsuzlukların şiddetinin çok yüksek olması nedeniyle oluşan işsizlik kaygısını azaltmaya/etkilemeye sosyal desteğin yeterli olmadığını göstermektedir. Bu durumu sadece COVID-19 pandemisi ile de sınırlı kabul etmemek gerekir. Ekonomik krizler, politik sorunlar, doğal afetler ve savaşlar da COVID-19 pandemisinin turizm sektöründe yarattığı olumsuz etkiyi yaratabilmektedir. Buna bağlı olarak turizm sektöründe belirsizlik yaratan diğer koşulların sosyal desteğin işsizlik kaygısını azaltıcı etkisini ortadan kaldırdığı söylenilebilir.

Araştırma bulguları kadın öğrencilerin psikolojik iyi oluş ve sosyal destek algılarının erkeklerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu farklılık, kadınların sosyal ilişkilerinde daha fazla desteklendiklerini ve hayatı pozitif olarak değerlendikleri yönünde değerlendirilebilir. Ayrıca 1. Sınıf öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeyi 4. Sınıf öğrencilerinden daha yüksektir. Bu anlamlı farklılık ilerleyen sınıf düzeylerinde öğrencilerin çevresel farkındalıklarının artması ile birlikte daha rasyonel değerlendirme yapabildiklerini göstermektedir. Diğer bir ifadeyle 1. Sınıf öğrencileri 4. Sınıf öğrencilerine göre daha fazla olumlu duyguya sahip oldukları söylenebilir.

Bu araştırmanın verileri İzmir’de bulunan kamu üniversitelerinde turizm işletmeciliği lisans eğitimi alan öğrencilerden kolayda örnekleme yöntemi ile toplanmıştır. Örnekleme yönteminin getirdiği sınırlılık nedeniyle bulgular, diğer bölüm öğrencilerine veya diğer illerde turizm işletmeciliği lisans eğitimi alan öğrencilere genellenemez. Tabakalı örnekleme yöntemi tercih edilerek ve vakıf üniversitelerinde turizm işletmeciliği lisan öğrencilerinden veriler toplanarak daha genellenebilir bulgulara ulaşılabilir. Ayrıca katılımcıların verdikleri cevaplar, ölçeklerde yer alan ifadelerle sınırlıdır. Bu nedenle yapılacak araştırmalarda nitel olarak da araştırma sürecinin yönetilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acoba, E.F. (2024). Social support and mental health: The mediating role of perceived stress. *Frontiers in Psychology*, 15, <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1330720>
- Almagia, E.B. (2012). Self-esteem, perceived social support and psychological wellbeing of Chilean University Students. *Revista Diversitas - Perspectivas En Psicología*, 8(1), 29-38.
- Aw, J. X., Mohamed, N. F. ve Rahmatullah, B. (2023). The role of perceived social support on psychological well-being of university students during the Covid-19 pandemic. *Asia Pacific Journal of Health Management*, 18(1). <https://doi.org/10.24083/apjhm.v17i3.1171>
- Aydın, A., Kahraman, N. ve Hiçdurmaz, D. (2017). Determining the perceived social support and psychological well-being levels of nursing students. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8(1), 40-47.
- Bedford, J., Enria, D., Giesecke, J., Heymann, D., Ihekweazu, C., Kobinger, G., Lane, H., Memish, Z., Oh, M., Sall, A., Schuchat, A., Ungchusak, K. ve Wieler, L. (2020). COVID-19: Towards controlling of a pandemic. *The Lancet*, 395(10229), 1015-1018.
- Bender, M., Van Osch, Y., Slegers, W. ve Ye, M. (2019). Social support benefits psychological adjustment of international students: Evidence from a Meta-Analysis. *Journal of Cross-Culture Psychology*, 50, 827–847.
- Bilgiz Öztürk, Ş. ve Doğanülkü, H.A. (2023). The Mediating role of perceived social support in the relationship between university students' perfectionism and career stress. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52(2), 556-580.
- Carlson, D. S. ve Perrewé, P. L. (1999). The role of social support in the stressor strain relationship: An examination of work-family conflict. *Journal of Management*, 25(4), 513-540.
- Centeno, R.S. ve Marquez, J. P. (2020). How much did the tourism industry lost? Estimating earning loss of tourism in the Philippines. <https://arxiv.org/abs/2004.09952v1>.
- Chao, R.C.L. (2011). Managing stress and maintaining well-being: Social support, problem-focused coping, and avoidant coping. *Journal of Counseling & Development*, 89, 338-348.
- Chu, P. S., Saucier, D. A. ve Hafner, E. (2010). Meta-analysis of the relationships between social support and well-being in children and adolescents. *Journal of Social Clinic Psychology*, 29, 624–645.
- Cobo-Rendón, R., López-Angulo, Y., Pérez-Villalobos, M. V. ve Díaz-Mujica, A. (2020). Perceived social support and its effects on changes in the affective and eudaimonic well-being of Chilean University Students. *Frontiers in Psychology*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.590513>
- Coşkun, O. ve Akgündüz, Y. (2023). Struggling the covid-19 pandemic of professional tourist guides: a case study in Turkey. *Journal of Academic Tourism Studies*, 4(1), 1-18. <http://dx.doi.org/10.29228/jatos.68537>
- Çetinceli, K. ve Tüzün, P. (2022). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı, yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki. *Current Perspective in Social Sciences*, 26(1), 21-30.
- Çetinkaya, F.F. ve Korkmaz, F. (2019). Algılanan sosyal destek ile stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(1), 91-103.
- Demirdelen Alrawadieh, D. (2021). Does employability anxiety trigger psychological distress and academic major dissatisfaction? A study on tour guiding students. *Journal of Tourismology*, 7(1), 55-72.

- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E. ve Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Diener, E., Wirtz, D., Biswas-Diener, R., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D. ve Oishi, S. (2009). New measures of well-being. *Social Indicators Research Series*, 39.
- Doğan, S. ve Oğuzhan, Y.S. (2020). Algılanan sosyal desteğin personel güçlendirme ve iş stresine etkisi: kendilik algısının düzenleyicilik rolü. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 531-545.
- Doğan, T. (2008). Psikolojik belirtilerin yordayıcısı olarak sosyal destek ve iyilik hali. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 30-44.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi*, 28(1), 71-84.
- Eker, D., Arkar, H. ve Yıldız, H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği'nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.
- Ergül, E. (2019). *Yükseköğretimli gençliğin işsizlik kaygısı ve çalışma hayatı algısı: Avrasya Üniversitesi öğrencileri üzerine bir uygulama.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Avrasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gençöz, T. ve Özlale, Y. (2004). Direct and indirect effects of social support on psychological well-being. *Social Behavior and Personality*, 32(5), 449-458.
- Gössling, S., Scott, D. ve Hall, C.M. (2020). Pandemics, tourism and global change: a rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(5), 1-20.
- Gülaçtı, F. (2010). The effect of perceived social support on subjective well-being. *Procedia Social Behavior Sciences*, 2, 3844-3849.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. ve Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. 7th Edition, Pearson, New York.
- Halis, M. ve Demirel, Y. (2016). Sosyal desteğin örgütsel soyutlanma (dışlanma) üzerine etkisi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 318-335.
- Kahneman, D, Diener, E. ve Schwarz, N. (1999). *Well-Being: Foundations of hedonic psychology*. New York: Russell Sage Foundation.
- Kanbur, E., Canberk, M. ve Özyer, K. (2017). Çalışanların sosyal destek düzeyleri ile algıladıkları performansları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Tokat il emniyet müdürlüğünde bir araştırma. *International Journal of Social Science*, 59, 309-322. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7167>
- Kara, S. ve Kaya, Ş.D. (2021). Sağlık çalışanlarının psikolojik yıldıрма ve algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmesi: Konya ilinde bir uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 24(2), 381-399.
- Karcıoğlu, F. ve Balkaya, E. (2018). Üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı ve girişimcilik niyeti ilişkisi: TRA1 bölgesi örneği. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 20 (Özel Sayı), 95-120.
- Kaya, L. (2022). *Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde işsizlik kaygısı ve okula yabancılaşma arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Korkmazer, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarının incelenmesi. *Business, Economics and Management Research Journal*, 3(2), 141-152.

- Kosseck, E. E., Pichler, S., Bodner, T. ve Hammer, L. B. (2011). Workplace social support and work–family conflict: A META-analysis clarifying the influence of general and work–family-specific supervisor and organizational support. *Personnel Psychology*, 64(2), 289-313.
- Malkoç, A. ve Yalçın, İ. (2015). Relationships among Resilience, Social Support, Coping, and Psychological Well-Being among University Students. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(43), 35-43.
- Menevşe, A. ve Şeker, A.F. (2020). Farklı disiplinlerdeki öğrencilerin işsizlik kaygı düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Contemporary Educational Studies*, 20(6), 338-356.
- Özçelik Kaynak, K. ve Öztuna, B. (2020). Üniversite öğrencilerinde işsizliğe yönelik işsizlik kaygısı ve umutsuzluk: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencileri üzerine bir araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 15(60), 953-970.
- Özden, K. ve Berk, Ö.S. (2016). Üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi oluşun psikososyal yordayıcıları. Namer, Y. (ed.) 19. *Ulusal Psikoloji Kongresi Bildiri Özet Kitapçığı* içinde (ss. 182-183). Türk Psikologlar Derneği, İzmir.
- Özder, H., Birinci, M., Zaifoğlu, P. ve Işıktaş, S. (2018). Okulöncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının işsizlik kaygılarına ilişkin bir ölçek geliştirme çalışması. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 20(2), 39-56.
- Poudel, A., Gurung, B. ve Khanal, G.P. (2020). Perceived social support and psychological wellbeing among nepalese adolescents: The mediating role of self-esteem. *BMC Psychology*, 8(43), 1-8. <https://doi.org/10.1186/s40359-020-00409-1>
- Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 141-166.
- Ryff, C. D. ve Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719-727. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.4.719>
- Sarı, T. ve Çakır, G. (2016). Mutluluk korkusu ile öznel ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5 (Özel Sayı), 222-229.
- Seligman, M. E. P. ve Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-14. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.5>
- Sönmez, S. (2021). Algılanan sosyal destek ile presentizm davranışının kavramsal incelenmesi. *Studies on Social Science Insights*, 1(2), 1-11. <http://dx.doi.org/10.53035/SOSSCI.20>
- Stanley, S. ve Sebastine, A.J. (2023). Work-life balance, social support, and burnout: A quantitative study of social workers. *Journal of Social Work*, 23(6), 1135-1155.
- Surat, A. ve Ceran, D. (2020). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı. *ISPEC Journal of Social Sciences & Humanities*, 4(3), 145-166.
- Şahin Baltacı, H., İşleyen, F. ve Özdemir, S. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin romantik ilişki durumları ve sosyal ağ kullanımlarına göre etkileşim kaygısı ve sosyal destek algılarının incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 2), 25-36.
- Şahin Kutlu, Ş., Çetinbakış, M. ve Kutlu, M. (2019). Üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri üzerine bir uygulama. *EKEV Akademi Dergisi*, 23(78), 511-522.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston, Pearson

- Telef, B.B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374-384.
- Toker, B. ve Kalıpçı, M.B. (2018). Turizm öğrencilerinde sosyal destek ve psikolojik iyi-oluş arasındaki ilişkiler: Akdeniz Üniversitesi örneği. *The Second International Congress on Future of Tourism: Innovation, Entrepreneurship and Sustainability* (ss. 649-655) Mersin, Türkiye 27-29 Eylül 2018.
- Tunç, A.Ç. (2020). Anxiety and psychological well-being levels of faculty of sports sciences students. *International Education Studies*, 13(5), 117-124. <https://doi.org/10.5539/ies.v13n5p117>
- Turner, R.J. (1981). Social support as a contingency in psychological well-being. *Journal of Health and Social Behavior*, 22(4), 357-367. <https://doi.org/10.2307/2136677>
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2021). İşgücü istatistikleri, TÜİK Haber Bülteni, Sayı: 37438 Yayım Tarih: 29 Ocak 2021. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-IV.Ceyrek:-Ekim-Aralik-ve-Yillik,-2020-37438>
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2024). Turizm istatistikleri, TÜİK Haber Bülteni Sayı:53661 Yayım Tarihi: 31 Ocak 2024. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-IV.-Ceyrek:-Ekim---Aralik,-2023-53661>
- Usman, M., Cheng, J., Ghani, U., Gul, H. ve Shah, W.U. (2023). Social support and perceived uncertainties during COVID-19: Consequences for employees' wellbeing. *Current Psychology*,(ss. 1-12). <https://pesquisa.bvsalud.org/global-literature-on-novel-coronavirus-2019-ncov/resource/pt/covidwho-2326793>
- Wang, C.C. DC. ve Sound, C.C. (2008). The Role of generational status, self-esteem, academic self-efficacy, and perceived social support in college students' psychological well-being. *Journal of College Counseling*, 11, 101-118.
- Xie, F., Wu, X., Deng, C., Li, X. ve Yi, Z. (2024). How social support and resilience impact mental health: The moderating role of time in isolation during the COVID-19 Pandemic. *Heliyon*, 10(15), <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e31783>
- Yıldırım, D., Akman, Ö. ve Dokumacı, D. (2023). Perceived social support and psychological well-being in patient with chronic diseases. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(1), 52-60. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.1202679>
- Yıldırım, İ. (19997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirliği ve geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87.
- YÖK Atlas (2021). yokatlas.yok.gov.tr (Son Erişim Tarihi: 15.05.2022). <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php>
- Zengin, Y. ve Boran, O. (2019). İş Güvencesizliğinin Gelecek Kaygısı ve Çalışan Performansına Etkisi: Bir Uygulama. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 2 (10), pp. 719-73.

© Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license. (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

EXTENDED ABSTRACT

The Moderator Role of Social Support Perceived on the effect of Unemployment Anxiety on Psychological Well-Being of Tourism Management Students

1. Introduction

The tourism sector is much more sensitive to crises than other sectors. For this reason, the perception of job security among those working in the sector and those receiving training to work is relatively low. Tourism businesses that downsized, closed, and suspended their activities during the COVID-19 pandemic also confirm this. Naturally, it is assumed that students who want to make a career in tourism will have unemployment anxiety and that this anxiety will generally reduce their psychological well-being, and tourism management undergraduate students who receive social support from their family and friends will feel this negative effect less. In this study, the relationship between unemployment anxiety, social support perceptions, and the psychological well-being of tourism management undergraduate students was examined, and it was tested whether these variables differ according to gender, internship status, and grade level. Since there is no empirical research conducted directly for this purpose in the literature, the study is expected to fill the gap in the literature. In addition, it is expected to prove the negative effect of unemployment anxiety and the positive effect of social support on psychological well-being in general, and to provide guidance to tourism business managers regarding the motivation of employees.

2. Data Set and Method

Data was collected through a survey form from students receiving undergraduate education in tourism management at public and foundation universities operating in Izmir. The survey includes social support, unemployment anxiety, and psychological well-being scales, the validity and reliability of which have been determined in the literature. Additionally, the form includes categorical questions to determine students' class, gender, age, and internship status. Structural validity was determined by exploratory factor analysis, and internal reliability was determined by Cronbach alpha values. Regression tests were performed to test hypotheses; t-tests and ANOVA tests were performed to test differences.

3. Empirical Findings

Analysis results show that the perception of social support increases students' psychological well-being and reduces their unemployment anxiety. However, the moderating role of social support perception in reducing the effect of unemployment anxiety on students' psychological well-being has not been determined. Female students' social support perceptions and psychological well-being are higher than male students'; the psychological well-being levels of 1st grade students are significantly higher than those of 4th grade students.

4. Discussion and Conclusion

One of the most important problems for employees in the tourism sector is job insecurity. Many factors in the sectoral and distant environments of businesses can pose a threat to them. The possibility of encountering such a situation or the possibility of employees becoming unemployed for various reasons within the organization increases unemployment anxiety. The findings of this study, conducted on a sample of tourism management students who are studying to work in the tourism sector, show that unemployment anxiety reduces their psychological well-being.

Loving and being loved, belonging, and being respected are needs for humans, who are social creatures. Individuals who believe that people they value, such as family members and friends, love and respect them have a high perception of social support. When he/she becomes unemployed/cannot find a job, it is possible that the negative evaluations and comments made by

the people around him/her may cause his/her unemployment anxiety to intensify. However, people who believe that being unemployed will not be negatively evaluated in their social circle and that people around them will even support them more in such a situation feel relatively lower levels of unemployment anxiety. The findings of this research also show that the perception of social support reduces unemployment anxiety. In the literature, it has been proven that social support has positive effects on people by examining different variables. As this research proves, social support reduces negative emotions and thoughts in individuals' lives, such as the perception of unemployment, and increases positive emotions and thoughts, such as psychological well-being.

Research findings show that female students' psychological well-being and social support perceptions are higher than those of male students. This difference can be interpreted as women being more supported in their social relationships and evaluating life positively. In addition, the psychological well-being level of 1st grade students is higher than that of 4th grade students. This significant difference shows that they become more aware of their own awareness at advancing grade levels and accept life as more meaningful. In other words, it can be said that 1st grade students have more positive emotions than 4th grade students.

The sample for this research consists of tourism management undergraduate students studying at universities in Izmir. The answers given are limited to the expressions on the scales. Using quantitative data from a larger sample to reach more generalizable findings; also needs to be supported by qualitative data.